

Husebys tegnepakke

Veiledningshefte

Huseby kompetansesenter
Statlig spesialpedagogisk støttesystem

Innholdsfortegnelse

Å tegne for hånd.....	4
Strek- og konturtegning.....	5
Tegnepakken.....	6
Garnstrek – tegne med garnpenn på borrelås	6
Plaststrek – tegne med kulepenn på plastark	6
Nettbrett – tegne med fargestift på papir.....	7
Bilder med limkonturer	7
Figurer med WikkiStix	8
Pappfigurer	8
Flere idéer	9
Klipp og fortell	9
Riv og fortell	9
Pepperkakekart.....	9
Tegne på datamaskin	10
Svellepapir	10
Linker.....	11
Litteratur	11

Å tegne for hånd

Alle kan lære å tegne. I dette hefte har begrepet "å tegne" en vid betydning. Å tegne er å skape et "symbol". Et bilde er en sammensetning av symboler som viderefører en tanke. Det kan være et enkelt bilde som forteller at dette er huset hvor jeg bor med familien min, eller et komplisert bilde som Picassos Guernica. Felles for disse to eksemplene er at de forteller noe med et språk skapt av bilder.

Bildespråk er et viktig element i all slags kommunikasjon, ikke bare i kunst og formingsfag. Det er ikke bare med øynene man kan oppleve symboler/bilder, de kan også forstås med de andre sansene. I dette heftet konsentrerer vi oss om den taktile sansen og skapelsen av den taktile linjen.

Å forstå bilder krever trening. For å få denne erfaringen må man oppleve, se, kjenne på, høre beskrivelse av bilder og skape selv. Å forstå taktile bilder kan gi mulighet til å forstå det visuelle formspråket som seende bruker.

Målet med heftet er å gi noen idéer om aktiviteter med bruk av de forskjellige redskapene i tegnepakken. Men man kan også bruke mange andre redskaper til å tegne med.

Hvis man ønsker å beskrive noe for den blinde eleven ved hjelp av tegning, bør man bruke enkle tegninger og beskrive med ord det som tegnes. Referer gjerne til noe eleven er kjent med fra før. Det beste er at gjenstanden er tilgjengelig, hvis ikke, kan en tredimensjonal modell av gjenstanden være et godt alternativ.

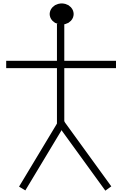
Tegnepakken er ment som en inspirasjonskilde til å utforske verden omkring oss, og kan være et hjelpemiddel i alle skolefag, mobilitet og innen andre områder der det kan være naturlig. La eleven bli kjent med tegnepakken og materiellet, og la han/hun til å begynne med få bruke det fritt og på sin egen måte.

Se litteraturlisten bakerst i heftet for mer informasjon om synshemming og tegning. Bøkene kan lånes fra biblioteket ved Huseby kompetansesenter.

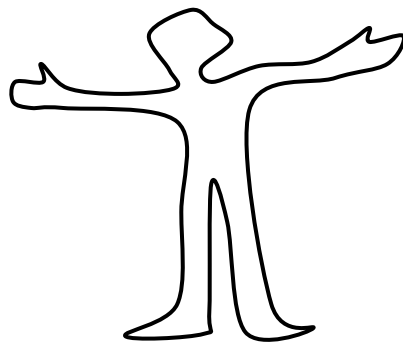
Strek- og konturtegning

Man kan grovt sett si at det er to metoder å fremstille en tegning på: med strek eller med kontur.

Med en strektegning menes at fremstillingen er laget med streker og/eller prikker. For eksempel kan en menneskefigur tegnes med fire streker og en prikk. Figuren lages med enkle håndbevegelser.

En konturtegning kan gjenkjennes mer som et omriss av en form. En konturtegning viser bryningskanten mellom ett område og et annet.

En konturtegning brukes ofte for å fremstille virkeligheten, det vil si, å gjengi hvordan en form sees eller kjennes ut.

Disse to tegnemetodene kan godt brukes sammen.

Tegnepakken

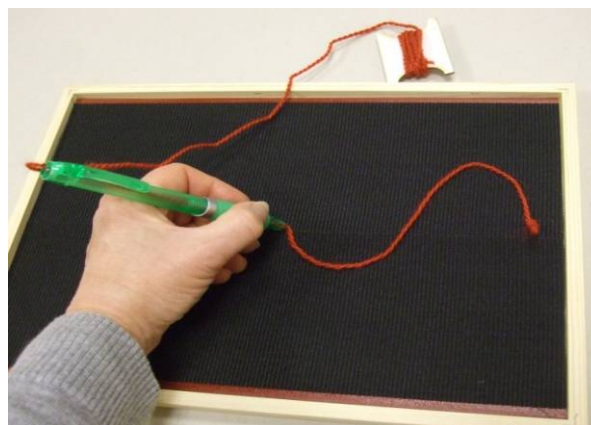
Tegnepakken inneholder utstyr til å skape taktile tegninger. Hovedredskapene er en tegneramme og tre ulike tegnebrett. Tegnerammen har innvendig mål tilpasset A4-format. De tre tegnebrettene gir forskjellige resultater.

Garnstrek – tegne med garnpenn på borrelås

Brettet til garnstrektegninger er laget av bokpapp med pålimt bred borrelås. Brettet kan også brukes som bunn i rammen.

Pennen til garnstrektegning er laget av et tomt kulepennhylster og ullgarn. Garnet er trukket gjennom pennen ved hjelp av en heklenål. Lag gjerne flere penner med forskjellig garntykkelse. For at garnet skal feste seg til brettet, er det viktig at garnet inneholder ull.

Legg brettet i rammen. Trekk ut en passende lengde med garn fra nøstet og tegn med løs og ledig håndbevegelse. Man behøver ikke å trykke hardt. Garnet vil feste seg til borrelåsen med en gang. Tegn ferdig. Trekk garnet fra borrelåsen igjen, nøst det opp og tegn på nytt.

Denne teknikken kan være et hjelpemiddel i f.eks. matematikkfaget, der lengder og kombinasjoner av lengder skal tegnes opp. Bruk gjerne en geometrisk form som mal. Man kan også sette pennen i en passer for å tegne sirkler.

Plaststrek – tegne med kulepenn på plastark

Legg gummimatten i rammen med et plastark over. Tegn med vanlig kulepenn. Den taktile streken kommer tydelig fram gjennom et jevnt trykk på pennen.

Man kan skanne den ferdige tegningen slik at man kan få en digital versjon av den.

Nettbrett – tegne med fargestift på papir

Nettbrettet er laget av bokpapp kledd med fluenetting.

Legg nettbrettet i rammen med et vanlig A4-ark over. Bruk en fargestift til å tegne med. Den taktile streken kommer frem ved å trykke bestemt på fargestiften. Tegn fritt og bruk store bevegelser. Kjenn på streken. Her dannes en kraftig og gummiaktig strek.

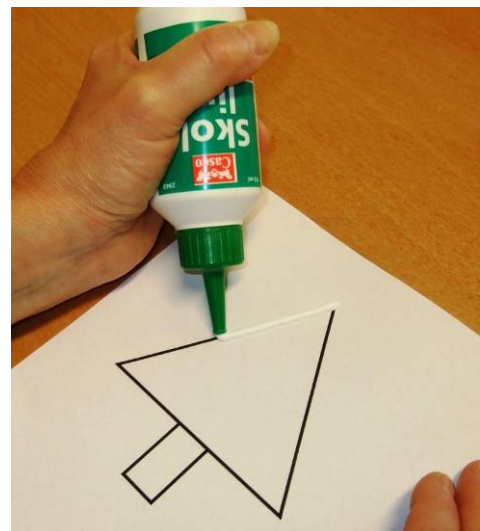
Det er mulig å bruke mange typer fargestifter men de som er fetere (innholder mer olje) kan lettere smitte av og gi en "mykere" linje. Hvilken type fargestift som velges, er avhengig av hva slags uttrykk man vil gi.

Bilder med limkonturer

Tegn eller kopier enkle motiver på vanlige A4-ark. Strek opp konturene med vanlig skolelim ved å la tuppen av limflasken hvile på arket, trykk lett på flasken og før limet langs konturen. La limet tørke.

Hvis det ønskes en tekst i punktskrift på siden, er det lurt å skrive teksten på forhånd.

Arket kan legges på nettbrettet og tegningen innenfor konturene kan fargelegges. Bruk tegningens limkonturer som holdepunkter.

Figurer med WikkiStix

WikkiStix er garn dekket med voks. WikkiStix fester seg lett til mange slags underlag, som f. eks. papir, tre eller plast.

Trykk garnet ned på et underlag for å forme en figur. Garnet kan brukes om igjen mange ganger.

Pappfigurer

Pappfigurene i tegnepakken brukes for å kjenne formen, og for å kunne tegne omrisset av figurene.

Ta kontakt med Huseby kompetansesenter dersom det er et behov for en spesiell figur i papp.

Flere idéer

Klipp og fortell

Her bruker man saks som tegneredskap. Klipp ut former i tynn papp mens en forteller en historie.

Formene illustrerer historien.

La barnet kjenne på hvordan saks og papp blir holdt.

La barnet klippe selv.

Eksempel:

"Det var en gang en mann" (klipp ut en enkel figur av en mann).

"Mannen hadde en hest" (klipp ut en enkel figur av en hest) osv.

Alternativt:

Klipp ut figurer i papir, f.eks. trekant, firkant, sekskant, sirkel, spiral osv. Brett papiret og klipp langs bretten. Snakk med barnet om figurene.

La barnet gjøre det samme.

Riv og fortell

Her river man papiret i stedet for å klippe.

Bruk vanlig papir.

Figurene kan man også lime på ark. Bruk papir med ulike teksturer.

Alternativt:

Riv en vilkårlig form.

Samtal om formen og hva den likner.

Pepperkakekart

Kart er et viktig redskap for alle. Vi kan lage kart i pepperkakedeig.

Lag et kart av et fantasiland eller et virkelig land.

Kjevle ut pepperkakedeigen.

Skjær ut former på frihånd i deigen, eller lag en papir-/pappmal. Legg malen på deigen og skjær rundt.

Stek pepperkaken.

Bruk gelétopper, nonstop, lakrissnorer o.l., som grenser, symboler eller terreng.

Sukkertøyet festes med melisglasur

Målet er at barnet blir kjent med kart og kartsymboler.

Tegne på datamaskin

Alle punktskrivere kan skrive ut tegninger. Man kan lage tegninger med bokstaver på en PC og skrive de ut på en punktskriver. Hvis man har en punktskriver med grafisk egenskap, kan man bruke et spesielt tegneprogram som for eksempel QuickTac eller PictureBraille. Grensesnitt til disse er ikke tilpasset synshemmede. Det finnes en punktskriver (Tiger) som har et Windows-grensesnitt og kan skrive ut bilder fra mange forskjellige programvarer. Det vil si at den kan skrive et bilde direkte ut i punkt på samme måte som en blekkskriver.

Svellepapir

Det er mulig å lage taktile bilder med svellepapir. Svellepapir har et belegg som er følsomt for varme. Svarte linjer, punkter og flater hever seg når arket kjøres gjennom en svellepapirmaskin. Man kan tegne for hånd eller bruke et dataprogram som kan gi et mer nøyaktig resultat.

Vær oppmerksom på at temperaturen i kopimaskiner kan bli for høy for svellepapir, slik at papiret sveller inni maskinen og setter seg fast. På noen kopimaskiner går det an å regulere temperaturen. Leverandøren vil kunne gi svar på kopimaskinens kompatibilitet med svellepapir.

Linker

Plastark, svellepapir og svellepapirmaskin
Tlf.: 23 21 55 55
www.adaptor.no

Tegneprogrammene QikTac og QuickTac 4.0 (nyere versjon) Duxbury Systems
www.duxburysystems.com/

Tegneprogrammet PictureBraille
www.pentronics.com.au

Punktskriverne Tiger, Emprint og Tiger Software Suite
www.viewplus.com

Litteratur

Axel, E. S. and Levent, N. S. (editors) (2003). *Art beyond sight : a resource guide to art, creativity, and visual impairment*. NewYork: AFB Press. 503 s.

Johansen, Aud (1997). *Strek-koder: Hvordan kan en tilrettelegge tegning for blinde elever i grunnskolen?* Hovedfagsoppgave i forming. Oslo: Høgskolen i Oslo, avdeling for estetiske fag. 49 s.

Kennedy, John (1993). *Drawing and the Blind : pictures to touch*. New Haven and London: Yale University Press. 315 s.

Egne notater

Huseby kompetansesenter
Læremiddelavdelingen
Gamle Hovsetervei 3
0768 Oslo

Tlf: 22 02 95 00

huseby@statped.no
www.statped.no/huseby

